

BAB I BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Chaer & Agustina (2010, kc. 6) nyebutkeun yén basa téh mangrupa sistim tina komponén anu boga pola sarua tur bisa dikaédahkeun. Salasahiji komponén basa téh nyaéta ngawengku ‘kecap’. Nurutkeun Wulandari, Spk. (2017), “kecap mangrupa satuan basa nu pangleutikna dina tataran sintaksis jeung satuan basa nu panggedéna dina tataran morfologis anu bisa madeg mandiri jeung boga makna”.

Dina kecap, tangtuna aya wangun asal jeung wangun dasar. Nurutkeun Sudaryat, spk. (2013, kc. 53), wangun dasar nyaéta wangun salancar (tunggal) anu jadi asal atawa dasar dina ngawangun kecap. Jadi, sakabéh bakal kecap (cakal, bagal, jeung puhu) kaasup kana wangun asal. Sedengkeun, wangun dasar mah nyaéta wangun salancar atawa rundayan anu jadi dasar dina ngawangun kecap. Dina wangun dasar pasti aya wangun asal.

Pikeun ngadegkeun harti tina hiji kecap, tangtuna aya anu disebut pangwuwuh kecap. Pangwuwuh kecap mangrupa unsur-unsur anu diwuwuhkeun kana wangun dasar. Salah sahiji anu kaasup kana pangwuwuh kecap téh, nyaéta rarangkén atawa afiks. Dina tata kecap basa Sunda, kecap anu dirarangkénan téh disebut kecap rundayan.

Média basa anu dipaké dina kahirupan sapopoé téh salasahijina nyaéta wangun tulisan. Dina wangun tulisan naon waé, kaasup dina karya sastra, makéna basa téh kudu bener tur merenah. Ari karya sastra tinulis téh rupa-rupa, saperti novél, sajak, carita pondok, jsb. Dina nulis karya sastra, tangtu lain ukur gagasan panulis anu jadi sorotan, tapi tina segi tata basana ogé jadi hal anu teu weléh penting. Saupama gagasan jeung galur carita dina hiji karya sastra alus tapi teu dibarung ku tata basa anu hadé, éta hal bisa jadi kakurangan kana éta karya sastra.

Nurutkeun Anonim (2021), studi ngeunaan morfologi téh mangrupa hal anu “sakuduna” pikeun siswa diajar basa, salasahijina téh nyaéta ngeunaan kecap rundayan. Komo deui kecap rundayan téh mangrupa wangun kecap anu mineng digunakeun siswa. Ku kituna penting pikeun siswa bisa maham kalawan teleb kana tata basa Sunda hususna kecap rundayan. Saupama siswa teu maham kana

Sari Nursalam, 2023

KECAP RUNDAYAN DINA CARPON KARYA PINUNJUL PASANGGIRI NULIS CARPON PIKEUN ALTERNATIF BAHAN AJAR ASPÉK KABASAAN DI SMP (Ulukan Adegan, Fungsi, jeung Harti)
Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

pamakéan kecap rundayan nu bener mangka bisa ngabalukarkeun ayana harti nu béda tina adegan kecapna.

Kiwari, geus loba lembaga atawa komunitas anu ngayakeun pasanggiri nulis karya sastra pikeun ngawadahan tur mekarkeun kaparigelan. Dina salasihiji kagiatan nu diayakeun ku MGMP Basa Sunda Tingkat SMP/MTs Kota Bandung, nyaéta Pasanggiri Basa, Sastra, jeung Aksara Sunda, aya mata lomba Nulis Carpon. Ieu pasanggiri téh diiluan ku siswa/i SMP/MTs sa-Kota Bandung. Aya rupa-rupa aspék nu dipeunteun dina pasanggiri Nulis Carpon, di antarana waé tata basa atawa éjahan. Éta aspék téh bisa jadi salasihiji indikator penilaian girang pangajén.

Sacara kontéks pasanggiri, tangtuna patandang anu jadi wawakil sakola téh mangrupa jalma pinilih—biasana anu dianggap boga kaparigelan leuwih alus ti batan nu séjén. Kitu deui dina Pasanggiri Nulis Carpon nu diayakeun ku MGMP Basa Sunda Tingkat Kota Bandung, anu jadi pinunjul dina éta pasanggiri tangtuna mangrupa patandang anu miboga peunteun atawa kualifikasi leuwih hadé.

Dumasar kana Kurikulum Tingkat Daerah Muatan Lokal Bahasa Sunda 2013 Revisi 2017, carita pondok téh jadi salasihiji matéri di kelas VIII SMP/satata. Ieu matéri aya dina KD 3.7: *Memahami dan mengidentifikasi struktur, unsur, dan aspek kebahasaan carita pondok* jeung KD 4.7: *Menanggapi nilai-nilai carita pondok dengan memperhatikan unsur-unsur intrinsik, struktur teks, serta aspek kebahasaan*. Bahasan kecap rundayan bisa asup kana KD 3.7 dina wengkuan aspék kabasaan. Tina rupaning bahan ajar nu geus aya, matéri kecap rundayan biasana dibahas sacara nyicil (perhiji rarangkén), biasana dibahasna ogé ukur basajan. Conto tata tulis kecap rundayan anu salah téh jarang dipedar dina matéri.

Tina pedaran di luhur nuduhkeun ayana urgénsi tata basa dina wangun kecap rundayan anu bisa dipaluruh dina karya pinunjul pasanggiri mangrupa carpon. Éta carpon anu diniléy boga kualifikasi hadé téh bisa dijadikeun bahan ajar nu nyoko kana matéri aspék kabasaanana. Ku kituna, ieu panalungtikan museur kana niténan karya pinunjul pasanggiri Nulis Carpon anu nyoko kana kecap rundayan.

Ieu pasualan bisa dilarapkeun kana pamarekan kualitatif kalawan métode déskriptif. Dina carpon karya patandang téh bisa diguar adegan kecap rundayan

anu dipaké, kumaha fungsi jeung hartina, tuluy kumaha larapna kecap rundayan pikeun alternatif bahan ajar aspék kabasaan di SMP.

Pakait jeung panalungtikan ngeunaan kecap rundayan, aya panalungtikan anu geus dilaksanakeun saméméhna sabudeur prosés morfologis, di antarana skripsi anu judulna “Rarangkén Barung jeung Gabung dina Novél *Bentang Hariring* karya Dian Hendrayana (Ulikan Struktur, Fungsi, jeung Harti)” karangan Siti Komala taun 2015. Bédana panalungtikan nu dilaksanakeun ku panulis jeung panalungtikan saméméhna, nyaéta upama anu saméméhna nalungtik rarangkén barung jeung gabungan, ari anu digarap ku panulis mah sakabéh rarangkén. Salian ti éta, dina panalungtikan dipedar ogé larapna kecap rundayan pikeun alternatif bahan ajar aspék kabasaan di SMP.

Ku kituna, panalungtikan anu judulna “Kecap Rundayan dina Carpon Karya Pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon pikeun Alternatif Bahan Ajar Aspék Kabasaan di SMP (Ulikan Adegan, Fungsi, jeung Harti)” téh perlu dilaksanakeun.

1.2 Rumusan Masalah

Tina kasang tukang di luhur, idéntifikasi masalah nu nyampak:

- 1) wangun tata tulis jadi hal nu penting dina aspék kabasaan; jeung
- 2) pentingna pangaweruh siswa kana tata kecap basa Sunda, hususna kecap rundayan.

Dumasar kasang tukang jeung idéntifikasi masalah, di handap ieu rumusan masalah dina ieu panalungtikan.

- 1) Kumaha adegan kecap rundayan dina carpon karya pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon?
- 2) Kumaha fungsi ngararangkénan dina carpon karya pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon?
- 3) Kumaha harti ngararangkénan dina carpon karya pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon?
- 4) Kumaha alternatif bahan ajar aspék kabasaan kecap rundayan dina pangajaran aprésiasi carpon di SMP?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Ieu panalungtikan boga tujuan umum pikeun ngadéskripsikeun salah sahiji wangun kecap anu aya dina karya sastra hasil pasanggiri.

1.3.2 Tujuan Husus

Ieu panalungtikan boga tujuan husus, nyaéta maluruh jeung ngadéskripsikeun lima hal:

- 1) adegan kecap rundayan dina carpon karya pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon;
- 2) fungsi ngararangkénan dina carpon karya pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon;
- 3) harti ngararangkénan dina carpon karya pinunjul Pasanggiri Nulis Carpon; jeung
- 4) alternatif bahan ajar aspék kabasaan kecap rundayan dina pangajaran aprésiasi carpon di SMP.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Téorétis

Sacara tioritis, mangpaat ieu panalungtikan téh bisa ngajembarkeun pangaweruh nu maca dina élmu Linguistik, utamana morfologi. Ari sababna, ieu panalungtikan téh pikeun ngadéskripsikeun kecap rundayan basa Sunda dina téks carpon karya patandang pasanggiri.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis, mangpaat ieu panalungtikan téh, di antarana waé:

- 1) Pikeun nu nulis, hasil tina ieu panalungtikan bisa dipaké pikeun ngaronjatkeun karep dina niténan tata tulis basa.
- 2) Pikeun nu maca, hasil tina ieu panalungtikan bisa dipaké pikeun jadi pieunteungeun jalma réa kana pentingna kasadaran merhatikeun tata kecap tinulis anu bener.

- 3) Pikeun pamilon atikan (siswa/i), hasil tina ieu panalungtikan bisa dipaké pikeun jadi évaluasi sangkan leuwih niténan tata tulis, hususna dina nulis kecap rundayan.
- 4) Pikeun pangatik (guru), hasil tina ieu panalungtikan bisa dipaké pikeun jadi référénsi guru dina nepikeun bahan ajar ka siswa/i.

1.5 Raraga Nulis

Bab I Bubuka medar kasang tukang masalah, idéntifikasi jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan (tujuan umum jeung tujuan husus), mangpaat panalungtikan (mangpaat tioritis jeung mangpaat praktis), jeung raraga nulis.

Bab 2 Ulikan Tiori medar ulikan tiori ngeunaan kecap rundayan nu ngawengku adegan, fungsi, jeung hartina. Tuluy, ulikan tiori ngeunaan bahan ajar. Salian ti éta, dipedar ogé ngeunaan panalungtikan saméméhna jeung raraga mikir.

Bab 3 Méthode Panalungtikan medar desain panalungtikan, sumber data panalungtikan, prosedur/alur panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, instrumén panalungtikan, jeung téhnik ngolah data.

Bab 4 Hasil jeung Bahasan Panalungtikan medar hasil data nu geus diolah, tuluy dibahas dumasar rumusan masalah jeung ulikan tiori.

Bab 5 Panutup medar kacindekan, implikasi, jeung rékoméndasi tina hasil panalungtikan.